

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки і підприємництва
Кафедра підприємництва та бізнес-технологій**

Допущено до захисту

“ _____ ” _____ 2025 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

_____ **Соколюк С.Ю.**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА**

**Розвиток підприємницької діяльності агропромислового
підприємства на прикладі ТОВ «Катеринопільський елеватор»
Звенигородського району Черкаської області**

**Виконав – студент 2 курсу, групи 21м-пт
освітньої програми «Аграрне підприємництво
та агротрейдинг»
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
СТЕПОВИЙ Назар Максимович**

Науковий керівник – д.е.н., професор

СОКОЛЮК Сергій Юрійович

Умань – 2025

Реферат
на кваліфікаційну роботу магістра
студента факультету економіки і підприємництва УНУ
(спеціальності 076 Підприємництво та торгівля ОС «магістр»)
СТЕПОВОГО Назара Максимовича на тему:
«Розвиток підприємницької діяльності агропромислового
підприємства на прикладі ТОВ «Катеринопільський елеватор»
Звенигородського району Черкаської області»

У сучасних умовах ринкової економіки розвиток підприємницької діяльності агропромислових підприємств набуває особливого значення, оскільки аграрний сектор відіграє ключову роль у формуванні національного продовольчого ринку та економічної стабільності держави. Водночас підприємства, зокрема елеваторного типу, зіштовхуються з потребою впровадження ефективних механізмів управління, інноваційних підходів до організації бізнес-процесів та адаптації до конкурентного середовища.

В даній роботі, яка складається з трьох розділів, використано теоретичний матеріал із сучасних навчальних посібників, наукових статей та інших праць провідних науковців. Загальний об'єм роботи складає 57 сторінок, основний текст розміщений на 51 сторінці. Робота містить 5 рисунків, 14 таблиць, а також 2 додатки. Кількість використаних джерел становить 50 наукових праць та Інтернет-ресурсів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та обґрунтування шляхів розвитку підприємницької діяльності агропромислового підприємства в умовах ринкової економіки, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування ТОВ «Катеринопільський елеватор».

В першому розділі розглянуто теоретичні основи підприємницької діяльності в агропромисловому секторі.

В другому розділі здійснено аналіз підприємницької діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор».

В третьому розділі окреслено напрями розвитку підприємницької діяльності агропідприємства в ринкових умовах.

Анотація

Кваліфікаційна робота магістра присвячена аналізу сучасного стану та напрямів розвитку підприємницької діяльності агропромислового підприємства, зокрема ТОВ «Катеринопільський елеватор», в умовах ринкової економіки. У роботі розглянуто організаційно-економічні аспекти функціонування підприємства, виявлено проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення з метою підвищення ефективності його діяльності.

Ключові слова: підприємницька діяльність, агропромислове підприємство, ефективність, елеватор, ринкова економіка.

Summary

The master's qualification work is devoted to the analysis of the current state and directions of development of entrepreneurial activity of an agro-industrial enterprise, in particular, aterynopilskyi Elevator LLC, in a market economy. The work examines the organisational and economic aspects of the enterprise, identifies problems and suggests ways to solve them in order to improve the efficiency of its activities.

Keywords: entrepreneurial activity, agro-industrial enterprise, efficiency, elevator, market economy.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ	
1. ДІЯЛЬНОСТІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ.....	7
РОЗДІЛ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ	
2. «КАТЕРИНОПІЛЬСЬКИЙ ЕЛЕВАТОР»	14
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства та його матеріально-технічний потенціал.....	14
2.2 Аналіз господарської діяльності та ринкового середовища підприємства.....	19
2.3 Оцінка ефективності підприємницької діяльності та перспективи розвитку підприємства.....	27
РОЗДІЛ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ	
3. ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ.....	41
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Розвиток підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі є одним із пріоритетних напрямів економічного зростання України. У сучасних умовах ринкової економіки, що характеризується посиленням конкуренції, зміною споживчих потреб та необхідністю впровадження інновацій, ефективне функціонування агропромислових підприємств набуває особливого значення. Зокрема, підприємства, які займаються зберіганням та переробкою сільськогосподарської продукції, такі як елеватори, відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни та стабілізації аграрного ринку.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» є прикладом агропромислового підприємства, яке здійснює активну підприємницьку діяльність у сфері зберігання та логістики зерна, адаптуючись до умов ринкової економіки. Вивчення особливостей розвитку підприємницької діяльності на прикладі даного підприємства дає змогу визначити ключові фактори ефективності, виклики та перспективи його подальшого зростання.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування ефективних механізмів управління агропромисловими підприємствами, підвищення їх конкурентоспроможності, оптимізації ресурсного потенціалу та адаптації до ринкових трансформацій. Результати роботи можуть бути корисними для практиків аграрного бізнесу, органів управління та науковців у сфері агропідприємництва.

Об’єкт дослідження: підприємницька діяльність агропромислового підприємства ТОВ «Катеринопільський елеватор» в умовах ринкової економіки.

Предмет дослідження: економічні, організаційні та управлінські механізми розвитку підприємницької діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор», що впливають на ефективність його функціонування в сучасних ринкових умовах.

Мета роботи – дослідження та обґрунтування шляхів розвитку підприємницької діяльності агропромислового підприємства в умовах ринкової економіки, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування ТОВ «Катеринопільський елеватор».

Методи дослідження

У роботі використано комплекс методів наукового пізнання, що дозволяють всебічно дослідити розвиток підприємницької діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор» в умовах ринкової економіки, зокрема:

- Аналіз та синтез — для систематизації інформації про діяльність підприємства та узагальнення наукових підходів до розвитку агропромислових підприємств;
- Моніторинг і спостереження — для збору даних про фінансово-господарську діяльність підприємства;
- Порівняльний аналіз — для оцінки динаміки основних показників діяльності підприємства у часі та у порівнянні з аналогічними підприємствами;
- Статистичні методи — для обробки та інтерпретації кількісних показників діяльності;
- SWOT-аналіз — для визначення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз в діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор»;

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні засади підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі та особливості функціонування елеваторних підприємств в умовах ринкової економіки.

2. Охарактеризувати організаційно-економічну структуру та основні види діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор».

3. Провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за останні роки, визначити ключові показники ефективності.

4. Виявити основні проблеми та ризики, що впливають на розвиток підприємницької діяльності підприємства.

5. Оцінити конкурентне середовище та ринкові умови функціонування ТОВ «Катеринопільський елеватор».

6. Розробити пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності підприємства в умовах ринкової економіки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ

Підприємницька діяльність є однією з ключових форм організації економічної активності, спрямованої на систематичне отримання прибутку шляхом виробництва товарів чи надання послуг. Вона передбачає поєднання ресурсів, інновацій, ризику та відповідальності. У ринковій економіці підприємництво відіграє важливу роль у стимулюванні розвитку різних секторів економіки, зокрема агропромислового комплексу.

Підприємницька діяльність в агропромисловому секторі має свої особливості, зумовлені специфікою сільськогосподарського виробництва, сезонністю, залежністю від природних умов та державного регулювання.

У сільському господарстві підприємництво поєднує функції виробництва, логістики, управління ризиками та взаємодії з державними та ринковими структурами. З огляду на природну залежність, сезонність, капіталомісткість і соціальну значущість, підприємницька діяльність в аграрному секторі має специфічні риси, які потребують глибокого теоретичного осмислення та практичного обґрунтування.

У цьому контексті актуальним є вивчення теоретичних засад агропідприємництва, його сучасних форм і напрямів, а також інституційного середовища, в якому функціонують агропромислові підприємства.

Агропромисловий сектор охоплює сільське господарство, переробну промисловість, зберігання і реалізацію сільськогосподарської продукції [1-2; 5]. Цей сектор має суттєвий вплив на забезпечення продовольчої безпеки, формування експортного потенціалу та розвиток сільських територій.

Особливості агропромислового підприємництва:

- Залежність від кліматичних і природних факторів;
- Значна матеріаломісткість та капіталоємність виробництва;
- Сезонність і циклічність виробничих процесів;
- Важливість логістики і зберігання продукції (роль елеваторів);

- Вплив державної політики, субсидій та регулювання.

Ринок агропродовольчої продукції стрімко трансформується під впливом глобалізації, інновацій, змін у споживчих пріоритетах та екологічних вимог [6-7]. Сучасне агропідприємництво все більше орієнтується на впровадження новітніх технологій, автоматизацію, ефективне управління ресурсами та диверсифікацію діяльності.

Важливим напрямом розвитку є підвищення конкурентоспроможності підприємств, зокрема елеваторів, що вимагає удосконалення організаційних структур, логістичних схем, маркетингових стратегій та інвестиційної політики.

Для розвитку підприємництва в агропромисловому комплексі важливим є наявність відповідної законодавчої бази, яка регулює правові відносини, гарантує захист прав підприємців, визначає податкову та фінансову політику.

В Україні основними нормативними актами є Закон України «Про підприємництво», Закон «Про аграрний сектор економіки», а також нормативні документи, що регулюють сільськогосподарське виробництво, екологічні стандарти та інвестиційні процедури.

Підприємницька діяльність у агропромисловому секторі має низку унікальних рис, які вирізняють її серед інших галузей економіки [8-10]. Ці особливості обумовлені специфікою сільськогосподарського виробництва, природними умовами, рівнем державної підтримки та соціальною значущістю продукції.

На рис. 1.1 відображено ключові характеристики, що впливають на організацію та ефективність підприємницької діяльності в аграрному секторі. Зокрема:

- Сезонність — більшість сільськогосподарських процесів залежать від пори року, що ускладнює рівномірне планування діяльності протягом року.

- Залежність від природних умов — погодні умови та природні фактори можуть суттєво впливати на врожайність, якість продукції та фінансові результати.
- Державне регулювання — аграрний бізнес часто регулюється з боку держави через програми підтримки, субсидії, квоти, митне регулювання тощо.
- Висока капіталоємність — галузь потребує значних інвестицій у техніку, зберігання, обробку, землю.
- Тривалий виробничий цикл — від посіву до збору врожаю та реалізації продукції проходить значний проміжок часу, що зумовлює потребу в обіговому капіталі.
- Високі логістичні витрати — особливо важливою є інфраструктура для зберігання та транспортування продукції (елеватори, склади, автотранспорт).

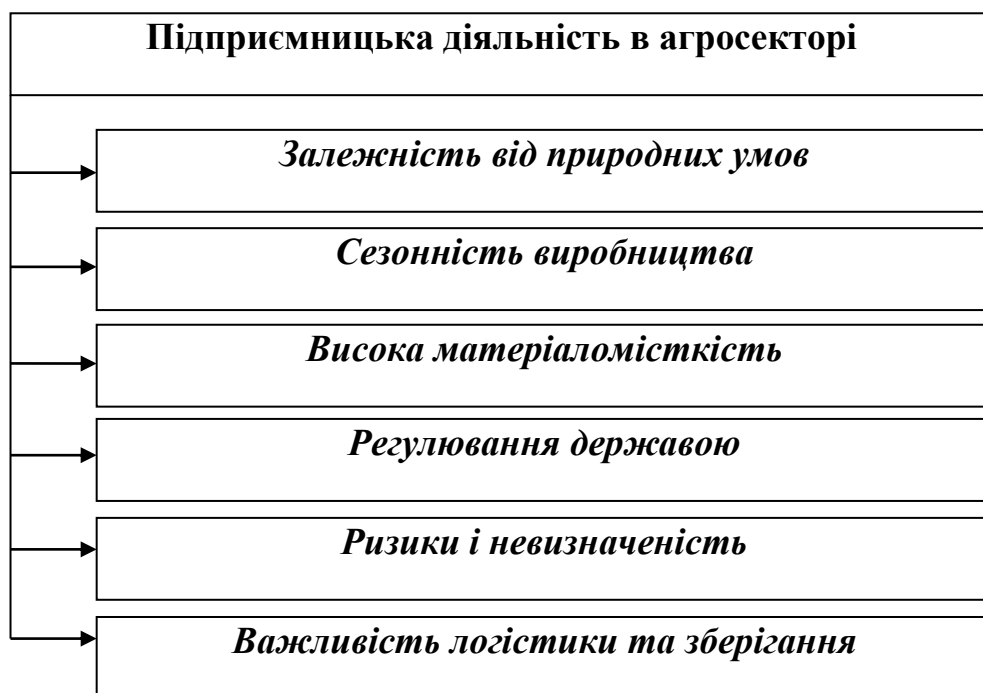

Рис. 1.1. Особливості підприємницької діяльності в агросекторі

Таким чином, підприємництво в агропромисловому секторі потребує особливого підходу до управління, планування та організації ресурсів. Успішна діяльність в цій галузі можлива лише за умови врахування всіх

перелічених особливостей, адаптації до зовнішніх умов та ефективного використання наявного потенціалу.

Розвиток підприємницької діяльності в агропромисловому підприємстві є поетапним процесом, що охоплює ідею, планування, мобілізацію ресурсів, виробничу діяльність та аналіз результатів [11-12]. Цей процес базується на прийнятті ефективних управлінських рішень, постійному вдосконаленні та адаптації до змін у ринковому середовищі.

Процес розвитку підприємництва в агропромисловому підприємстві умовно поділяється на сім основних етапів:

1. Формування ідеї бізнесу — зародження підприємницької ініціативи з урахуванням ринкових потреб і можливостей.
2. Аналіз ринку — вивчення споживачів, конкурентів, цінових тенденцій, ризиків, що формує основу для прийняття зважених рішень.
3. Розробка бізнес-моделі — визначення структури підприємства, напрямів діяльності, джерел доходу, партнерств і витрат.
4. Залучення ресурсів — забезпечення необхідними фінансовими, людськими та матеріально-технічними ресурсами.
5. Організація виробництва — налагодження технологічного процесу, управління операційною діяльністю.
6. Маркетинг і збут — просування продукції, робота з клієнтами, формування каналів реалізації.
7. Оцінка ефективності — аналіз результатів, виявлення недоліків, прийняття рішень щодо вдосконалення.

Розвиток підприємництва в агропромисловому підприємстві є складним і багатогранним процесом, який охоплює різні етапи — від формування ідеї бізнесу до реалізації готової продукції на ринку та оцінки результатів діяльності. Цей процес тісно пов'язаний із впливом зовнішнього середовища, ресурсним забезпеченням, управлінськими рішеннями та здатністю підприємства адаптуватися до змін.

Особливості агропромислового виробництва — такі як сезонність, залежність від природних умов, складність логістики та високий рівень ризиків — зумовлюють потребу в чіткій структурованості підприємницького процесу. Для досягнення сталого розвитку аграрне підприємство повинно стратегічно планувати діяльність, ефективно використовувати наявні ресурси, реагувати на виклики ринку та впроваджувати інновації.

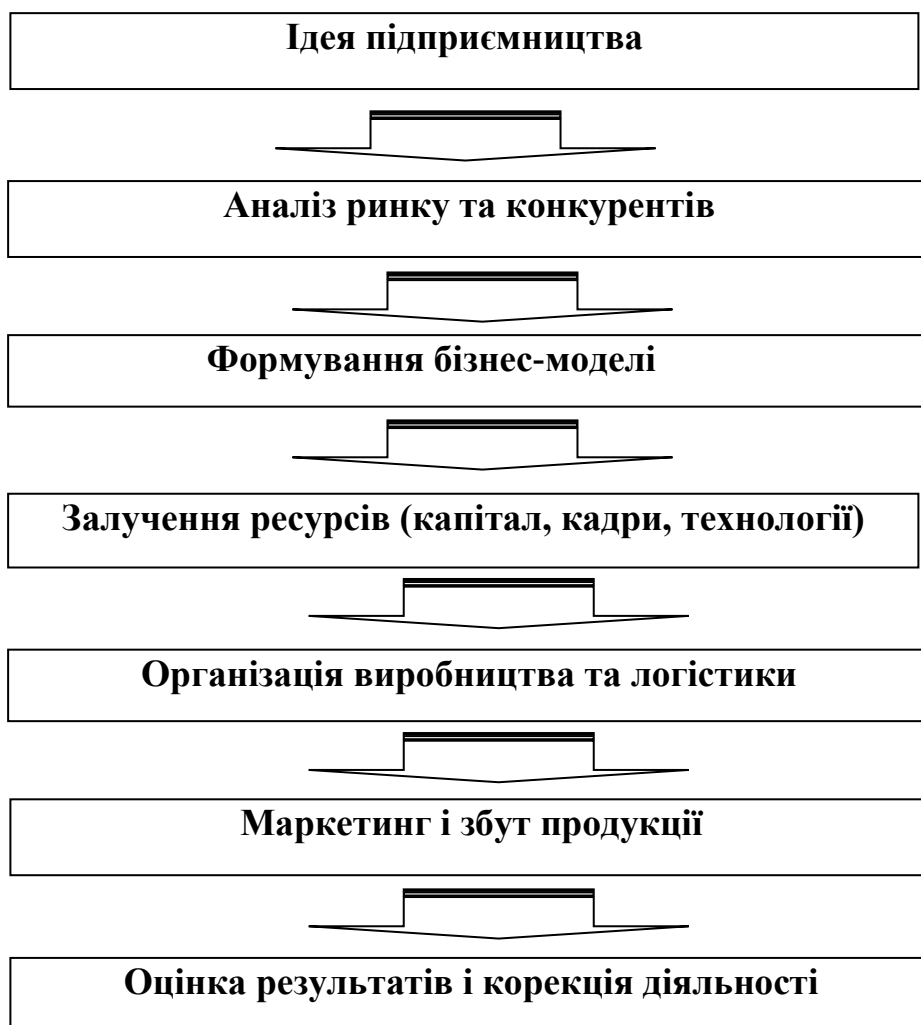

Рис. 1.2. Процес розвитку підприємницької діяльності в агропромисловому підприємстві

Процес розвитку підприємницької діяльності в агропромисловому підприємстві є динамічним і багатоетапним [22-23]. Його успішна реалізація залежить від здатності підприємства адаптуватися до умов ринку, ефективно управляти ресурсами та впроваджувати інновації. Рациональне проходження

кожного етапу дозволяє не лише забезпечити стабільність підприємства, а й створити умови для його сталого розвитку в майбутньому.

У сучасних умовах аграрний сектор України залишається одним із пріоритетних напрямів державної економічної політики. Враховуючи стратегічну важливість сільського господарства для продовольчої безпеки та експортного потенціалу, держава реалізує різні механізми підтримки агропідприємництва [14-15; 21]. Такі заходи спрямовані на стимулювання інвестицій, зниження виробничих ризиків, розвиток інфраструктури та покращення конкурентоспроможності аграрного бізнесу.

Рис. 1.3 демонструє ключові напрями, за якими держава сприяє розвитку агропідприємництва:

- Фінансова підтримка — включає державні дотації, компенсації відсотків за кредитами, надання пільгових кредитів, грантів для реалізації інвестиційних проєктів, зокрема для малих і середніх фермерських господарств.
- Податкова підтримка — надання спеціальних режимів оподаткування (єдиний податок для сільгоспвиробників), податкові пільги, відстрочки чи звільнення від певних платежів.
- Інституційна підтримка — державне сприяння розвитку аграрної освіти, проведення тренінгів, залучення дорадчих служб, інформаційна підтримка фермерів.
- Технічна підтримка — включає відшкодування вартості сільськогосподарської техніки, впровадження інноваційних технологій, субсидії на цифровізацію виробництва.
- Інфраструктурна підтримка — державне фінансування або співфінансування проєктів зі зведення об'єктів зберігання продукції (елеватори), логістичних хабів, кооперативів, транспортної та енергетичної інфраструктури.

Рис. 1.3. Основні напрями державної підтримки агропідприємництва

Державна підтримка є важливим фактором стабільного функціонування та розвитку агропідприємництва, особливо в умовах нестабільного ринкового середовища та зростання виробничих ризиків. Комплексний підхід до стимулювання аграрного бізнесу сприяє підвищенню його ефективності, технологічному оновленню та формуванню сучасної конкурентоспроможної агроекономіки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КАТЕРИНОПІЛЬСЬКИЙ ЕЛЕВАТОР»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства та його матеріально-технічний потенціал

Організаційно-економічна діяльність підприємств в Україні здійснюється в межах чинного законодавства, яке визначає правові засади створення, функціонування, оподаткування, ведення обліку та звітності, а також відповідальність за фінансові правопорушення.

ТОВ «Катеринопільський елеватор», як суб'єкт господарювання, функціонує на основі Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Податкового кодексу України, а також спеціальних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері агропромислового комплексу та фінансів.

Юридичним підґрунтям діяльності підприємства є установчі документи, зокрема статут товариства, який визначає правовий статус, мету діяльності, органи управління, порядок розподілу прибутку та взаємовідносини з державними органами.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» зареєстроване як товариство з обмеженою відповідальністю, що передбачає обмеження відповідальності його учасників лише в межах внесених до статутного капіталу коштів. Це визначено Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

У своїй фінансово-господарській діяльності підприємство керується також такими нормативно-правовими актами:

- ✓ Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» — регулює порядок ведення обліку та складання звітності;
- ✓ Закон України «Про податок на прибуток підприємств», а також інші положення Податкового кодексу — регулюють податкові зобов'язання підприємства;

- ✓ Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» — визначає правила взаємодії з фінансовими установами;
- ✓ Норми трудового законодавства — регулюють питання оплати праці, соціального страхування, взаємовідносин із працівниками.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» також дотримується вимог щодо ліцензування окремих видів діяльності (якщо це передбачено законодавством для окремих операцій із зерновими та іншими культурами), вимог до екологічної безпеки, правил охорони праці та санітарних норм.

Загалом правове забезпечення створює належні умови для прозорості та ефективної фінансової діяльності підприємства, а також забезпечує захист його прав і законних інтересів.

Для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства доцільно проаналізувати динаміку основних економічних показників. У таблиці 2.1 наведені ключові показники, які дозволяють охарактеризувати виробничу активність, фінансові результати, чисельність персоналу та обсяги інвестицій у розвиток підприємства.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності ТОВ Катеринопільський елеватор» за 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг прийнятого зерна, тис. тонн	130,5	142,8	138,6	150,2	160,0
Кількість клієнтів (с/г виробників)	85	90	92	98	102
Доходи від реалізації послуг, млн грн	47,2	55,6	59,1	64,5	70,0
Прибуток до оподаткування, млн грн	5,8	6,4	5,0	6,9	7,3
Середньооблікова чисельність персоналу	75	78	76	80	82
Інвестиції в оновлення техніки, млн грн	2,4	3,1	4,5	5,2	6,0

Протягом 2020–2024 рр. ТОВ «Катеринопільський елеватор» демонструє стійке зростання обсягів наданих послуг, що свідчить про зміцнення ринкових позицій підприємства. Зокрема, обсяги зерна, що приймалися на зберігання, збільшилися з 130,5 тис. тонн у 2020 році до очікуваних 160 тис. тонн у 2024 році. Відповідно, зростають доходи від діяльності підприємства, інвестиції в модернізацію та чисельність персоналу.

У 2022 році спостерігалось незначне зниження прибутковості, що може бути пов'язане з впливом воєнних дій, порушенням логістичних ланцюгів та коливанням цін на аграрному ринку. Попри це, підприємству вдалося зберегти фінансову стійкість і наростити виробничі потужності у 2023–2024 роках.

Аналіз структури доходів за видами послуг дозволяє виявити, які напрямки діяльності є найбільш прибутковими для підприємства та як змінюється їх частка в загальному обсязі доходів з часом (табл. 2.2). Це дає змогу оцінити ефективність кожного виду послуг та зробити висновки щодо можливостей для подальшої диверсифікації або оптимізації діяльності.

У структурі доходів ТОВ «Катеринопільський елеватор» протягом 2020–2024 рр. основну частку стабільно займають послуги зі зберігання зерна — від 42 % до 45 %. Вони є базовим джерелом надходжень і формують майже половину прибутку підприємства щороку.

На другому місці — послуги сушіння зерна, частка яких поступово зросла з 20 % у 2020 році до 22 % у 2024 році, що свідчить про підвищення попиту на послуги первинної обробки продукції. Це може бути наслідком збільшення обсягів раннього збору врожаю або підвищення вологості зерна в період збирання.

Очистка зерна залишається стабільною — приблизно 9–10 % доходів щороку. Послуги вивантаження/перевалки мають помірне, але стає зростання — з 15 % до 17 %, що вказує на підвищену роль логістичних операцій у діяльності елеватора.

Логістичні послуги, хоч і займають меншу частку (5–6 %), демонструють поступову тенденцію до зростання, що свідчить про розвиток супутніх сервісів. Частка інших доходів зменшується, що може бути ознакою концентрації підприємства на основних видах діяльності.

Таблиця 2.2

**Структура доходів ТОВ «Катеринопільський елеватор» за видами
послуг за 2020–2024 рр., %**

Вид послуг	2020	2021	2022	2023	2024
Зберігання зерна	45	44	42	43	42
Сушіння	20	21	22	21	22
Очистка	10	9	10	10	10
Вивантаження/перевалка	15	15	16	16	17
Логістичні послуги	5	6	6	6	6
Інші	5	5	4	4	3

Структура доходів ТОВ «Катеринопільський елеватор» є досить стабільною, із домінуванням послуг зі зберігання та сушіння зерна. Позитивною є тенденція до зростання частки логістичних і перевалочних послуг, що може вказувати на розширення інфраструктури та вдосконалення сервісу для клієнтів. Зменшення питомої ваги «інших» доходів свідчить про оптимізацію джерел прибутку й зосередженість на стратегічно важливих напрямках. Загалом це підтверджує ефективну модель спеціалізації елеватора та його адаптацію до потреб ринку.

Отже, структура доходів свідчить про стабільну основу прибутковості елеватора, при цьому спостерігається тенденція до зростання доходів від логістичних послуг і перевалки, що вказує на активізацію транспортної інфраструктури підприємства.

Рівень заробітної плати є одним із ключових соціально-економічних показників, що визначає кадрову стабільність і мотивацію працівників. На рис. 2.1 наведено дані щодо динаміки середньомісячної заробітної плати за основними категоріями персоналу на підприємстві упродовж 2020–2024 років.

Протягом аналізованого періоду усі категорії працівників мали поступове зростання заробітної плати.

- Керівництво отримувало найвищу оплату праці, яка зросла з 25 000 грн у 2020 році до 32 000 грн у 2024 році, тобто на 28 %. Це свідчить про стабільну політику стимулювання управлінської ланки.
- Інженерно-технічні працівники також зазнали позитивної динаміки: від 16 000 грн у 2020 році до 19 500 грн у 2024 році. Це зростання становить 21,9 %, що вказує на поступову адаптацію до ринку праці та збереження фахових кадрів.
- Робітники, як найбільш численна категорія, мали найнижчий рівень оплати, однак вона також зросла — з 12 000 грн до 15 500 грн, або на 29,2 %.
- Середній рівень зарплати по підприємству підвищився з 14 500 грн у 2020 році до 18 000 грн у 2024 році, тобто на 24 %.

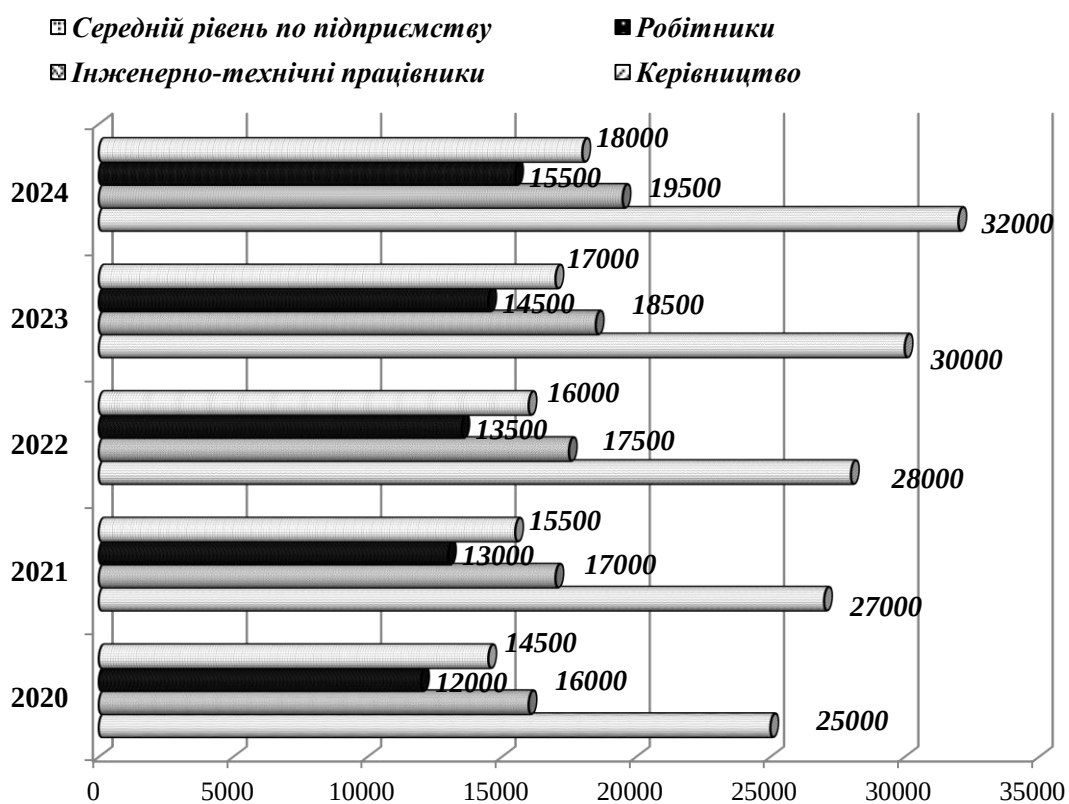

Рис. 2.1. Динаміка середньої заробітної плати персоналу (2020-2024 рр.), грн/міс.

Результати аналізу свідчать про послідовну та зважену політику підприємства щодо оплати праці. Зростання заробітних плат усіх категорій працівників забезпечує мотивацію персоналу, знижує плинність кадрів і сприяє підвищенню продуктивності. Підприємство враховує зміни на ринку праці, а також інфляційні процеси, забезпечуючи відповідний рівень соціальної стабільності.

Підсумовуючи викладене слід зауважити, що зарплати зростають у відповідності до інфляційних процесів та загального зростання доходів підприємства, що є позитивним сигналом щодо соціальної політики елеватора.

2.2. Аналіз господарської діяльності та ринкового середовища підприємства

Для всебічної оцінки ефективності функціонування ТОВ «Катеринопільський елеватор» доцільно проаналізувати його господарську діяльність за останні роки, а також визначити особливості ринкового середовища, в якому воно працює.

Господарська діяльність підприємства

ТОВ «Катеринопільський елеватор» здійснює діяльність у сфері надання послуг зі зберігання, сушіння, очищення та відвантаження зернових і олійних культур. Підприємство забезпечує високі стандарти зберігання сільськогосподарської продукції, активно співпрацює з агровиробниками та трейдерами, а також впроваджує сучасні технології.

Фінансово-господарські показники свідчать про стабільну динаміку розвитку:

- Обсяги прийому та зберігання зерна зростають щороку, що свідчить про зростання довіри клієнтів;
- Рівень завантаження елеваторних потужностей наближається до максимальної ефективності;

- Валовий дохід демонструє поступове зростання завдяки розширенню спектру послуг та оптимізації витрат;
- Рентабельність діяльності стабільно позитивна, незважаючи на вплив зовнішніх економічних факторів.

Ринкове середовище підприємства

Підприємство функціонує в умовах конкурентного аграрного ринку України, який характеризується:

- Високою конкуренцією з боку інших елеваторів та зернових терміналів;
- Залежністю від сезону збору врожаю та цінових коливань на сільськогосподарську продукцію;
- Зростанням вимог до якості послуг з боку агровиробників;
- Активною інтеграцією з міжнародними ринками зерна та посиленням логістичних викликів;
- Впливом державної політики щодо аграрного сектору, в т.ч. в частині податкового та митного регулювання.

Для об'єктивної оцінки стратегічного становища ТОВ «Катеринопільський елеватор» доцільно використати методику SWOT-аналізу, яка дозволяє визначити внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства, а також зовнішні можливості та загрози (табл. 2.3). Такий підхід дає змогу сформулювати цілісне уявлення про потенціал підприємства, обґрунтувати напрямки його подальшого розвитку та розробити ефективну стратегію діяльності в умовах конкурентного ринку.

Проведений SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор» дозволяє зробити висновок про наявність стабільної внутрішньої бази для ефективного функціонування підприємства. Сильними сторонами є сучасна матеріально-технічна база, вигідне розташування, кваліфікований персонал та сформована клієнтська база, що забезпечують конкурентні переваги на ринку агропослуг.

Водночас підприємство має певні внутрішні обмеження, зокрема залежність від сезонних коливань, часткову зношеність інфраструктури та високий рівень ресурсозалежності, що потребують вирішення для підвищення операційної ефективності.

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор»

<i>Сильні сторони (Strengths)</i>	<i>Слабкі сторони (Weaknesses)</i>
Сучасна матеріально-технічна база	Високий рівень енерго- та ресурсозалежності
Стабільна клієнтська база	Обмежена гнучкість у ціноутворенні
Вигідне географічне розташування	Залежність від сезонних обсягів продукції
Високий рівень професіоналізму персоналу	Часткова зношеність окремих елементів інфраструктури
<i>Можливості (Opportunities)</i>	<i>Загрози (Threats)</i>
Залучення інвестицій для модернізації потужностей	Зростання конкуренції з боку великих агрохолдингів
Державні програми підтримки агросектору	Нестабільність законодавчого та податкового середовища
Підвищення попиту на зберігання та логістичні послуги	Коливання світових цін на зернові культури
Розширення співпраці з міжнародними партнерами	Геополітичні ризики та порушення логістичних ланцюгів

Зовнішнє середовище створює як нові можливості для зростання — у вигляді державної підтримки, інвестиційної привабливості та зростання попиту на логістичні послуги — так і низку ризиків: посилення конкуренції, нестабільність податкового поля та геополітичні загрози.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ТОВ «Катеринопільський елеватор» має значний потенціал для подальшого розвитку за умови активного використання ринкових можливостей і нейтралізації зовнішніх загроз шляхом стратегічного управління, модернізації та підвищення гнучкості операційної діяльності.

Аналіз господарської діяльності та ринкового середовища ТОВ «Катеринопільський елеватор» свідчить про стабільну роботу підприємства

та його адаптованість до умов ринку. Підприємство має значний потенціал для подальшого розвитку, особливо за умови інвестування в технологічне оновлення, розширення послуг і ефективного позиціонування на ринку. Однак для збереження конкурентних переваг важливо враховувати зовнішні виклики, зокрема сезонні ризики, цінову волатильність і інфраструктурні обмеження.

Інвестиційна діяльність є важливою складовою стратегічного розвитку будь-якого підприємства. Обсяги та структура інвестицій свідчать про пріоритети в удосконаленні матеріально-технічної бази, цифровій трансформації, підвищенні ефективності виробництва й рівня персоналу. Таблиця 2.4 демонструє, як змінювалися обсяги інвестицій ТОВ «Катеринопільський елеватор» за основними напрямками упродовж 2020–2024 років.

Загальний обсяг інвестицій щороку зростав: з 2,4 млн грн у 2020 році до 6,7 млн грн у 2024 році, що свідчить про активне оновлення підприємства та стратегічний розвиток.

- Найбільші кошти вкладалися в закупівлю техніки – щорічні витрати за цим напрямом зросли з 1,2 млн грн до 3,5 млн грн. Це пояснюється необхідністю оновлення обладнання для сушіння, зберігання, транспортування зерна.
- Другим за значимістю напрямом стало будівництво та модернізація складів — обсяги інвестицій зросли з 0,6 млн грн у 2020 р. до 1,6 млн грн у 2024 р., що забезпечує розширення потужностей.
- Системи автоматизації також отримали суттєве фінансування: з 0,3 млн грн до 0,9 млн грн, що відображає цифрову трансформацію процесів на елеваторі.
- Інвестиції в підвищення кваліфікації кадрів хоч і незначні за обсягом (від 0,1 до 0,3 млн грн), але зростають, що свідчить про увагу до людського капіталу.

- Категорія «інше» зберігає стабільний рівень (0,2–0,4 млн грн) і включає витрати на благоустрій, енергоефективність, екологічні проекти тощо.

Таблиця 2.4

Обсяг інвестицій за напрямками за 2020–2024 рр., млн грн

Напрямок інвестування	2020	2021	2022	2023	2024
Закупівля техніки	1,2	1,8	2,5	3,0	3,5
Будівництво/модернізація складів	0,6	0,7	1,2	1,4	1,6
Системи автоматизації	0,3	0,5	0,6	0,8	0,9
Підвищення кваліфікації кадрів	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Інше	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4
Разом	2,4	3,4	4,7	5,7	6,7

Інвестиційна стратегія ТОВ «Катеринопільський елеватор» у 2020–2024 роках була зосереджена на модернізації виробничих потужностей, автоматизації процесів і розвитку інфраструктури. Системне зростання загальних інвестицій є ознакою фінансової стабільності та довгострокового бачення розвитку. Раціональна структура вкладень дозволяє підприємству посилювати свої конкурентні переваги, підвищувати продуктивність і якість послуг.

Отже, щорічне зростання інвестицій в основні засоби свідчить про стратегічну спрямованість підприємства на технічне оновлення та підвищення конкурентоспроможності.

Аналіз ризиків є невід’ємною частиною управління підприємством, оскільки дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози та розробляти заходи для їх мінімізації. В таблиці 2.5 наведено оцінку основних ризиків діяльності підприємства за п’ятибальною шкалою за період 2020–2024 років.

З таблиці 2.4 видно, що найбільш суттєвим ризиком протягом досліджуваного періоду є ризик зміни цін на зерно, який у 2022 році досяг максимального значення 5 балів. Це свідчить про високу волатильність ринку та значний вплив коливань цін на діяльність підприємства. Логістичні ризики

також мають значний вплив, особливо у 2022 та 2023 роках, коли оцінка сягала 5 та 4 балів відповідно, що може бути пов'язано з порушеннями в транспортних ланцюгах або змінами у постачанні. Технологічні збої і кадровий дефіцит мають помірний рівень ризику, з незначними коливаннями у часі, що свідчить про стабільність у цих сферах. Регуляторні ризики поступово зростають, досягаючи 3 балів у 2023–2024 роках, що може вказувати на посилення нормативно-правового контролю.

Таблиця 2.5

Основні ризики діяльності підприємства за 2020–2024 рр. (оцінка в балах за 5-бальною шкалою)

Ризик	2020	2021	2022	2023	2024
Ризик зміни цін на зерно	4	4	5	4	4
Логістичні ризики	3	3	5	4	3
Технологічні збої	2	2	3	2	2
Кадровий дефіцит	3	3	3	3	2
Регуляторні ризики	2	2	3	3	3

Отже, серед основних ризиків діяльності підприємства найбільш критичним є коливання цін на зерно, а також логістичні проблеми, які потребують особливої уваги та розробки ефективних стратегій управління. Водночас, стабілізація кадрового дефіциту і технологічних збоїв свідчить про успішні кроки підприємства у цих напрямках. Зростання регуляторних ризиків вимагає постійного моніторингу законодавчих змін та адаптації діяльності до нових вимог. Такий системний підхід до управління ризиками сприятиме підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства. Таким чином, у 2022 році зросли логістичні та ринкові ризики через воєнні дії в Україні, однак у подальші роки підприємство вживає заходів для їх мінімізації.

Елеватор є важливою ланкою в ланцюгу постачання сільськогосподарської продукції, забезпечуючи зберігання, переробку та логістику зернових культур. Ефективна діяльність елеватора сприяє

стабільності аграрного сектора та підвищенню конкурентоспроможності підприємств на ринку.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» є одним із провідних підприємств у регіоні, що спеціалізується на зберіганні та переробці зерна.

В умовах сучасної економіки, яка характеризується постійними змінами ринкової кон'юнктури, актуальним є питання оптимізації використання фінансових ресурсів, удосконалення управління ризиками та впровадження інноваційних технологій.

Формування статутного капіталу підприємства здійснюється за рахунок внесків засновників, які визначають не лише фінансову спроможність, а й управлінську структуру юридичної особи [1-2; 4]. Аналіз складу учасників ТОВ «Катеринопільський елеватор» дає змогу оцінити структуру власності, рівень концентрації капіталу та вплив окремих суб'єктів на прийняття рішень у межах підприємства.

Згідно з даними таблиці, засновниками ТОВ «Катеринопільський елеватор» є п'ять юридичних осіб. Найменша частка у статутному фонді (4 %) належить ПАТ "МХП", що виконує функцію материнської компанії. Основними учасниками зі значною часткою в капіталі (по 24 %) виступають такі структури:

- ТОВ "Захід-Агро МХП" (Івано-Франківська обл.),
- СГ ТОВ "Старинська птахофабрика" (Київська обл.),
- ТОВ "Вінницька птахофабрика" (Вінницька обл.),
- ТОВ "НВФ "Урожай" (Черкаська обл.).

Кожен із цих учасників вніс понад 2 млрд грн до статутного капіталу, що свідчить про високий рівень капіталізації підприємства. Усі засновники зареєстровані на території України, в різних регіонах, що вказує на географічну диверсифікацію активів (табл. 2.6).

Таким чином, структура засновників ТОВ «Катеринопільський елеватор» є чітко сформованою та характеризується високим рівнем

концентрації власності серед чотирьох основних юридичних осіб, кожна з яких володіє однаковою часткою в розмірі 24%.

Таблиця 2.6

**Переліком засновників/учасників юридичної особи ТОВ
«Катеринопільський елеватор»**

Назва засновника	Код ЄДРПОУ	Адреса засновника	Розмір внеску до статутного фонду (грн)	Частка (%)
Приватне акціонерне товариство "МХП"	25412361	Україна, Київська обл., Обухівський р-н, місто Миронівка, вул. Елеваторна	334 381 574,73	4,00
Товариство з обмеженою відповідальністю "ЗАХІД-АГРО МХП"	37042858	Україна, Івано-Франківська обл., Івано-Франківський р-н, місто Рогатин, вул. Шашкевича, корпус А	2 006 289 448,40	24,00
Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "СТАРИНСЬКА ПТАХОФАБРИКА"	30925770	Україна, Київська обл., Бориспільський р-н, село Мирне, ВУЛИЦЯ ЦЕНТРАЛЬНА	2 006 289 448,40	24,00
Товариство з обмеженою відповідальністю "ВІННИЦЬКА ПТАХОФАБРИКА"	35878908	Україна, Вінницька обл., Гайсинський р-н, місто Ладижин, вул. Слобода	2 006 289 448,40	24,00

Це свідчить про партнерський розподіл контролю між ключовими учасниками та може забезпечити стабільність у прийнятті стратегічних рішень. Власна участь ПАТ "МХП" в капіталі на рівні 4% виконує роль координуючої та керівної структури для об'єднання зусиль усіх учасників холдингу.

2.3. Оцінка ефективності підприємницької діяльності та перспективи розвитку підприємства

Фінансова діяльність є ключовим елементом системи управління підприємством, оскільки забезпечує належне функціонування усіх господарських процесів, раціональне використання ресурсів, стабільність і прибутковість. На ТОВ «Катеринопільський елеватор» фінансова діяльність організована відповідно до сучасних вимог ринку, законодавчої бази України та внутрішніх регламентів компанії.

Основними напрямками фінансової діяльності підприємства є:

- Планування фінансів, зокрема складання фінансового плану, бюджету доходів і витрат, а також прогнозування грошових потоків;
- Управління витратами шляхом оптимізації виробничих процесів, скорочення непродуктивних витрат та контролю собівартості продукції;
- Залучення та ефективне використання капіталу, у тому числі інвестиційних ресурсів для модернізації матеріально-технічної бази (зокрема, закупівлі техніки та будівництва складів);
- Контроль і аналіз фінансових результатів, зокрема ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та проведення внутрішнього аудиту;
- Робота з кредиторами і дебіторами, включаючи політику щодо кредитування покупців, контроль за своєчасністю розрахунків та управління дебіторською заборгованістю.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» активно використовує фінансове планування для забезпечення збалансованості між доходами та витратами, а також підтримки платоспроможності. Протягом 2020–2024 років підприємство здійснювало масштабні інвестиції в основні засоби, що вимагає ефективного фінансового супроводу та контролю. Фінансування інвестицій забезпечувалося як за рахунок власних коштів, так і за рахунок залучених ресурсів — у формі банківського кредитування чи участі партнерів.

Фінансова служба підприємства організаційно підпорядковується керівництву елеватора та працює в тісній взаємодії з бухгалтерією, економічним та юридичним відділами [5-6]. Всі ключові фінансові рішення погоджуються на рівні вищого менеджменту або засновників підприємства.

Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства важливо аналізувати основні показники доходів, витрат, а також валового й чистого прибутку у динаміці. Такі показники дозволяють визначити темпи зростання підприємства, виявити тенденції та оцінити прибутковість діяльності. У таблиці 2.7 наведено динаміку ключових фінансових результатів ТОВ «Катеринопільський елеватор» за 2020–2024 роки. Упродовж п'ятирічного періоду підприємство демонструвало стабільне зростання доходів від реалізації продукції: з 120,5 млн грн у 2020 році до 215,7 млн грн у 2024 році, що становить приріст майже 79%. Собівартість продукції також зросла — з 92,3 млн грн до 161,4 млн грн, що свідчить про розширення обсягів діяльності та, можливо, вплив інфляційних чинників.

Валовий прибуток зріс з 28,2 млн грн у 2020 році до 54,3 млн грн у 2024 році, тобто майже вдвічі, що вказує на ефективне управління витратами та зростання виробничої продуктивності. Що стосується чистого прибутку, то його динаміка є позитивною, з деяким зниженням у 2022 році (до 7,5 млн грн), ймовірно, через вплив зовнішніх ризиків (економічні або логістичні фактори). Проте вже у 2023–2024 рр. чистий прибуток суттєво зріс — до 21,5 млн грн, що є найвищим показником за аналізований період.

Таблиця 2.7

Динаміка доходів та витрат ТОВ «Катеринопільський елеватор» за 2020–2024 рр., млн грн

Рік	Дохід від реалізації продукції	Собівартість	Валовий прибуток	Чистий прибуток
2020	120,5	92,3	28,2	9,4
2021	145,8	108,7	37,1	12,3
2022	170,2	135,9	34,3	7,5
2023	198,4	152,6	45,8	16,9
2024	215,7	161,4	54,3	21,5

Таким чином, фінансові показники ТОВ «Катеринопільський елеватор» свідчать про позитивну динаміку розвитку підприємства. Стабільне зростання доходів, збереження контролю над собівартістю продукції та збільшення прибутку свідчать про ефективну фінансову політику та стійкість підприємства до зовнішніх викликів. Незважаючи на незначне падіння прибутковості у 2022 році, компанія змогла швидко відновити темпи зростання, що підтверджує її адаптивність і високий рівень управління.

Інвестиційна діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства, підвищенні його конкурентоспроможності, оновленні основних засобів та розширенні виробничих потужностей [11-12; 19]. Аналіз структури та динаміки інвестиційних вкладень дозволяє оцінити пріоритетні напрями розвитку підприємства. У таблиці 2.8 наведено обсяг інвестицій ТОВ «Катеринопільський елеватор» за основними напрямками у 2020–2024 роках.

Упродовж досліджуваного періоду підприємство систематично нарощувало обсяг інвестицій. Найбільше коштів спрямовано на закупівлю техніки, яка стабільно зростала з 1,2 млн грн у 2020 році до 3,5 млн грн у 2024 році. Це свідчить про акцент на технічне переоснащення та автоматизацію процесів.

Другим за обсягом напрямом є будівництво та модернізація складів, інвестиції в який зросли з 0,6 млн грн до 2,2 млн грн. Це може свідчити про підвищення потреб у зберіганні продукції або розвиток логістичної інфраструктури.

З 2021 року розпочато фінансування розширення виробничих потужностей — відсутнє у 2020 році, але досягло 1,9 млн грн у 2024 році, що свідчить про стратегічні плани підприємства щодо зростання обсягів виробництва.

Інші інвестиції мають стабільну, хоча й порівняно невелику частку, зростаючи з 0,3 млн грн до 0,8 млн грн у 2024 році.

Таблиця 2.8

Обсяг інвестицій за напрямками за 2020–2024 рр., млн грн

Напрямок інвестування	2020	2021	2022	2023	2024
Закупівля техніки	1,2	1,8	2,5	3,0	3,5
Будівництво/модернізація складів	0,6	0,9	1,4	2,0	2,2
Розширення виробничих потужностей	0,0	0,5	1,0	1,5	1,9
Інші інвестиції	0,3	0,4	0,6	0,7	0,8

Таким чином, інвестиційна діяльність ТОВ «Катеринопільський елеватор» у 2020–2024 рр. демонструє поступове та збалансоване зростання. Підприємство системно інвестує в оновлення технічного парку, розвиток інфраструктури та розширення потужностей, що створює передумови для підвищення ефективності діяльності та довгострокової конкурентоспроможності. Раціональний розподіл коштів за напрямками свідчить про наявність чіткої інвестиційної стратегії.

Фінансові коефіцієнти є важливими аналітичними інструментами для оцінки ефективності діяльності підприємства, його платоспроможності, рентабельності, фінансової стійкості та ділової активності. Рисунок 2.2 ілюструє динаміку основних фінансових показників ТОВ «Катеринопільський елеватор» за 2020–2024 роки.

Рентабельність продажів упродовж аналізованого періоду коливалася в межах від 4,4% (2022 рік) до 10% (2024 рік). Найнижче значення у 2022 році, ймовірно, зумовлене зростанням собівартості або зовнішніми кризовими впливами. У подальші роки спостерігається поступове зростання прибутковості.

Коефіцієнт поточної ліквідності, який показує здатність підприємства покривати поточні зобов'язання, варіювався від 1,1 (2022 р.) до 1,5 (2024 р.), що вказує на задовільну ліквідну позицію, з тенденцією до покращення.

Фінансова стабільність (коефіцієнт автономії) свідчить про частку власного капіталу в загальній структурі джерел фінансування. За п'ять років

він зріс з 38% до 46,8%, що є позитивним сигналом щодо незалежності підприємства від зовнішніх запозичень.

Коефіцієнт оборотності активів, який характеризує ефективність використання активів для отримання доходу, також покращився — з 1,6 у 2020 році до 2,0 у 2024 році, що свідчить про підвищення продуктивності ресурсів.

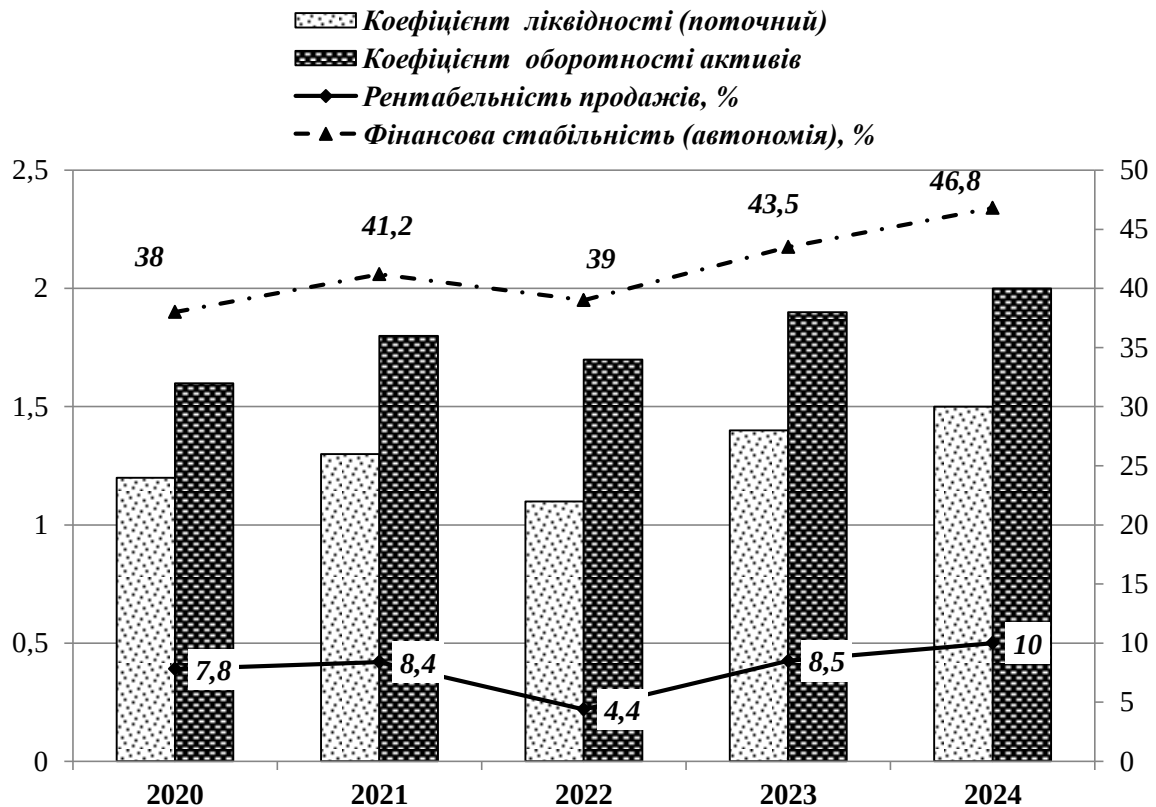

Рис. 2.2. Основні фінансові коефіцієнти ТОВ «Катеринопільський елеватор» у 2020–2024 рр.

Проаналізовані фінансові коефіцієнти демонструють покращення фінансового стану ТОВ «Катеринопільський елеватор» у 2020–2024 роках. Зростання рентабельності, ліквідності, автономії та ефективності використання активів свідчить про ефективне управління фінансами та стабільний розвиток підприємства. Особливо позитивною є тенденція до

зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування, що підвищує фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Фінансові ресурси підприємства — це сукупність грошових коштів, що знаходяться у його розпорядженні та використовуються для забезпечення поточної діяльності, інвестиційного розвитку й виконання фінансових зобов'язань. Раціональне формування та ефективне використання фінансових ресурсів є визначальним чинником забезпечення фінансової стабільності та прибутковості підприємства [15-16; 20].

Джерела формування фінансових ресурсів

На прикладі ТОВ «Катеринопільський елеватор» можна виокремити наступні основні джерела фінансових ресурсів:

- Власні кошти підприємства – прибуток, амортизаційні відрахування, частина нерозподіленого прибутку, яка реінвестується у виробництво;
- Залучені кошти – кредити банків, фінансова допомога від пов'язаних компаній або партнерських структур;
- Інші джерела – державна підтримка (у разі участі в програмах аграрного розвитку), лізинг, внутрішньогосподарські резерви.

Упродовж 2020–2024 рр. підприємство активно використовувало як власні, так і залучені ресурси. Значна частина прибутку спрямовувалась на реінвестування, зокрема на технічне переоснащення, будівництво складів та розширення виробничих потужностей.

Структура використання фінансових ресурсів

Використання фінансових ресурсів здійснювалося за такими основними напрямками:

- Поточна операційна діяльність – оплата праці, закупівля сировини, витрати на енергоносії, ремонт обладнання;
- Інвестиційна діяльність – придбання нової техніки, будівництво складів, модернізація інфраструктури (табл. 3.2);
- Фінансова діяльність – обслуговування банківських кредитів, податкові зобов'язання, виплата дивідендів (за наявності).

У таблицях 3.1 та 3.2 показано зростання обсягів інвестиційних витрат, зокрема на закупівлю техніки (з 1,2 до 3,5 млн грн) та будівництво складів (з 0,6 до 2,2 млн грн), що свідчить про ефективне використання фінансових ресурсів на розвиток.

Ефективність управління фінансовими ресурсами

Показники рентабельності, ліквідності, автономії та оборотності активів (рис. 3.3) свідчать про загальне покращення фінансового стану підприємства. Зокрема, коефіцієнт автономії зріс з 38% у 2020 році до 46,8% у 2024 році, що підтверджує зниження фінансової залежності. Рентабельність продажів зросла до 10% у 2024 році, що також свідчить про ефективне управління як доходами, так і витратами.

ТОВ «Катеринопільський елеватор» демонструє приклад ефективного формування та використання фінансових ресурсів. Розумне поєднання власного та залученого капіталу, раціональне інвестування у стратегічні напрями розвитку дозволяє підприємству зберігати фінансову стабільність, розширювати виробничі потужності та підвищувати прибутковість. Успішне управління фінансовими ресурсами є запорукою стійкого зростання підприємства в умовах конкурентного ринку.

Формування фінансових ресурсів ТОВ «Катеринопільський елеватор» здійснюється за рахунок як власних, так і залучених джерел, що представлено у таблиці 2.9.

Фінансові ресурси є ключовим елементом забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» важливо грамотно формувати джерела фінансування, що дозволяють ефективно інвестувати в оновлення матеріально-технічної бази, розширення виробничих потужностей та забезпечення ліквідності.

У таблиці 4.1 наведено основні джерела формування фінансових ресурсів ТОВ «Катеринопільський елеватор». Власний прибуток підприємства є базовим ресурсом, що спрямовується на розвиток і модернізацію виробництва, забезпечуючи сталий приріст фінансового

потенціалу. Амортизаційні відрахування використовуються для оновлення обладнання, що підвищує технічний рівень елеватора. Залучені кошти, зокрема кредити, допомагають покривати тимчасові потреби у ліквідності, збільшуючи фінансову гнучкість підприємства. Внутрішньогрупове фінансування дозволяє отримувати підтримку від підприємств холдингу, що зменшує залежність від зовнішніх комерційних кредитів. Крім того, участь у державних програмах підтримки аграрного сектору надає додаткові стимули для розвитку.

Таблиця 2.9

**Основні джерела формування фінансових ресурсів ТОВ
«Катеринопільський елеватор»**

Джерело фінансування	Характеристика	Значення для підприємства
Власний прибуток	Реінвестується у розвиток та модернізацію	Основне джерело зростання
Амортизаційні відрахування	Використовуються на оновлення обладнання	Підвищують технічний рівень
Залучені кошти (кредити)	Залучаються для покриття тимчасових потреб у ліквідності	Збільшують гнучкість
Внутрішньогрупове фінансування	Підтримка з боку підприємств холдингу	Зменшує потребу в комерційних кредитах
Державні програми	Участь у програмах підтримки аграрного сектору	Додаткове стимулювання

Таким чином, комплексне використання різних джерел фінансування забезпечує ТОВ «Катеринопільський елеватор» необхідними ресурсами для стабільного розвитку, підвищення технічного рівня та підтримання ліквідності. Збалансована фінансова стратегія сприяє зниженню ризиків, пов'язаних із фінансовими обмеженнями, та створює умови для довгострокового зростання підприємства.

Розподіл фінансових ресурсів на підприємстві здійснюється відповідно до стратегічних цілей.

Раціональне та ефективне використання фінансових ресурсів є запорукою стабільної діяльності та розвитку підприємства. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» важливо чітко визначити пріоритетні напрями витрат, що забезпечують як поточне функціонування, так і стратегічний розвиток.

У таблиці 2.10 представлені основні напрями використання фінансових ресурсів підприємства з прикладами відповідних витрат та частотою їх здійснення. Поточна операційна діяльність охоплює регулярні витрати на заробітну плату, енергоносії та закупівлю сировини, що є постійними за характером. Інвестиційна діяльність спрямована на стратегічне розширення виробничої бази, зокрема купівлю техніки та модернізацію складів. Фінансова діяльність включає регулярні платежі податків та обслуговування боргу, які необхідні для підтримки фінансової дисципліни.

Таблиця 2.10

Основні напрями використання фінансових ресурсів

Напрямок використання	Приклади витрат	Частота/пріоритет
Поточна операційна діяльність	Зарплата, енергоносії, закупівля сировини	Постійно
Інвестиційна діяльність	Купівля техніки, розширення складів	Стратегічно
Фінансова діяльність	Податки, обслуговування боргу	Регулярно
Інноваційний розвиток	Впровадження цифрових рішень, автоматизація	Поступово
Резервування та страхування ризиків	Створення фондів, страхові поліси	За потребою

Напрямок інноваційного розвитку передбачає поступове впровадження цифрових рішень та автоматизації процесів, що підвищує ефективність. Резервування та страхування ризиків здійснюється за потребою, що дозволяє знизити потенційні фінансові втрати.

Збалансований розподіл фінансових ресурсів за зазначеними напрямками дозволяє ТОВ «Катеринопільський елеватор» забезпечувати безперебійне функціонування, підтримувати конкурентоспроможність та послідовно

реалізовувати інноваційні проекти. Гнучкість у використанні резервів і страхових механізмів додатково підвищує стійкість підприємства до фінансових ризиків.

Управління фінансовими ресурсами оцінюється за комплексом коефіцієнтів. Узагальнення ключових ознак ефективності подано в таблиці 2.11.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами є важливим етапом аналізу діяльності підприємства, що дозволяє виявити позитивні тенденції та визначити напрямки для подальшого вдосконалення. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» ключовим є підтримання прибутковості, платоспроможності та фінансової незалежності.

У таблиці 2.11 наведено основні показники, які характеризують ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства. Зростання рентабельності продажів свідчить про підвищення прибутковості діяльності. Поліпшення ліквідності відображає покращення платоспроможності та здатності виконувати короткострокові зобов'язання.

Таблиця 2.11

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами

Показник	Тенденція	Інтерпретація
Рентабельність продажів	Зростає	Підвищення прибутковості
Ліквідність	Поліпшується	Покращення платоспроможності
Автономія фінансування	Зміцнюється	Зменшення залежності від зовнішніх джерел
Оборотність активів	Зростає	Ефективне використання ресурсів

Зміцнення автономії фінансування свідчить про зменшення залежності від зовнішніх джерел, що підвищує фінансову стійкість. Зростання оборотності активів вказує на більш ефективне використання наявних ресурсів для генерування доходу.

Позитивні тенденції у ключових фінансових показниках свідчать про ефективне управління фінансовими ресурсами ТОВ «Катеринопільський

елеватор». Це створює надійну основу для подальшого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та стійкості на ринку.

Отже, ТОВ «Катеринопільський елеватор» демонструє здатність ефективно формувати та використовувати фінансові ресурси. Власні кошти виступають основним джерелом фінансування, а структура витрат свідчить про стратегічний підхід до інвестування. Високі показники ліквідності та рентабельності підтверджують ефективне управління ресурсами й фінансову стабільність підприємства.

Ліквідність і платоспроможність є ключовими показниками фінансового стану підприємства, що відображають його здатність своєчасно виконувати короткострокові та довгострокові зобов'язання. Аналіз цих показників допомагає оцінити фінансову стійкість ТОВ «Катеринопільський елеватор» та рівень ризиків неплатоспроможності.

Аналіз показників ліквідності

Основні показники ліквідності включають:

- Коефіцієнт поточної ліквідності (відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань) показує здатність підприємства покривати свої поточні борги за рахунок ліквідних активів.
- Коефіцієнт швидкої ліквідності (відношення ліквідних оборотних активів за винятком запасів до короткострокових зобов'язань) демонструє рівень готовності погасити зобов'язання без реалізації запасів.
- Коефіцієнт абсолютної ліквідності (відношення грошових коштів та їх еквівалентів до короткострокових зобов'язань) відображає найвищий ступінь платоспроможності.

Ліквідність підприємства характеризує його здатність своєчасно розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями, що є критично важливим для забезпечення безперервної операційної діяльності. У таблиці 2.12 представлено основні коефіцієнти ліквідності ТОВ «Катеринопільський

елеватор» за 2023–2024 роки, які дозволяють оцінити динаміку фінансової стабільності підприємства у короткостроковому періоді.

Аналіз показників ліквідності свідчить про позитивну динаміку фінансового стану ТОВ «Катеринопільський елеватор». Значення коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності зросли у 2024 році порівняно з 2023 роком, що свідчить про зміцнення платоспроможності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності також перевищує мінімально допустимий рівень, що підтверджує наявність достатнього обсягу грошових коштів для покриття невідкладних зобов'язань.

Таблиця 2.12

Показники ліквідності ТОВ «Катеринопільський елеватор», 2023-2024 рр.

Показник	Формула	Значення 2023	Значення 2024	Коментар
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	2,1	2,4	Відповідає нормативу
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	1,4	1,7	Тенденція до покращення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	0,28	0,31	Перевищує мінімум

Платоспроможність підприємства визначає його здатність виконувати свої фінансові зобов'язання у повному обсязі. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» важливою є не лише поточна ліквідність, а й довгострокова фінансова стабільність. У таблиці 2.13 наведено ключові показники платоспроможності за 2023–2024 роки, які характеризують структуру капіталу, рівень фінансової незалежності та здатність покривати зобов'язання.

Показники платоспроможності ТОВ «Катеринопільський елеватор» демонструють позитивну динаміку. Частка власного капіталу зросла, що свідчить про підвищення фінансової стійкості. Співвідношення власних і позикових коштів покращилося, вказуючи на зменшення кредитного

навантаження. Показник покриття зобов'язань активами перевищує одиницю, що підтверджує достатній рівень фінансової безпеки та здатність підприємства розраховуватись зі всіма зобов'язаннями у разі потреби.

Таблиця 2.13

Показники платоспроможності ТОВ «Катеринопільський елеватор» 2023-2024 рр.

Показник	Формула	Значення 2023	Значення 2024	Коментар
Частка власного капіталу	Власний капітал / Загальні активи	0,58	0,63	Фінансова стійкість посилюється
Співвідношення власних і позикових коштів	Власний капітал / Позикові кошти	1,38	1,70	Зменшення залежності від кредитів
Покриття зобов'язань активами	Активи / Загальні зобов'язання	1,76	1,92	Достатній рівень захищеності

Рентабельність є ключовим показником ефективності господарської діяльності підприємства. Вона відображає здатність підприємства генерувати прибуток на вкладені ресурси — як на рівні виручки, так і активів чи власного капіталу. У таблиці 2.14 наведено основні показники рентабельності ТОВ «Катеринопільський елеватор» за 2023–2024 роки, що дозволяють оцінити зміни у прибутковості підприємства.

Таблиця 2.14

Показники рентабельності ТОВ «Катеринопільський елеватор» 2023-2024 рр.

Показник	Формула	Значення 2023	Значення 2024	Коментар
Рентабельність продажів	Чистий прибуток / Виручка	12,5 %	14,3 %	Прибутковість підвищується
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Загальні активи	8,7 %	10,2 %	Підвищення ефективності активів
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	15,0 %	16,4 %	Зростає дохідність капіталу

У 2024 році спостерігається покращення всіх ключових показників рентабельності підприємства. Рентабельність продажів зростає з 12,5 % до 14,3 %, що свідчить про ефективніше формування прибутку з кожної гривні реалізованої продукції. Збільшення рентабельності активів і власного капіталу демонструє підвищення результативності використання як загальних ресурсів, так і інвестованих коштів власників. Це підтверджує зростаючу фінансову результативність та конкурентоспроможність ТОВ «Катеринопільський елеватор».

Аналіз показує, що коефіцієнти ліквідності ТОВ «Катеринопільський елеватор» відповідають нормативним значенням, що свідчить про задовільний рівень фінансової стійкості.

Аналіз платоспроможності

Платоспроможність оцінюється на основі структури капіталу, співвідношення власних і залучених коштів, а також рівня покриття зобов'язань активами. Підприємство має достатній рівень власного капіталу, що забезпечує зниження фінансових ризиків.

Основні показники рентабельності

- Рентабельність продажів — показує частку прибутку у виручці від реалізації.
- Рентабельність активів — відображає ефективність використання загальних активів підприємства.
- Рентабельність власного капіталу — демонструє прибутковість інвестицій власників.

За результатами аналізу, всі показники рентабельності підприємства мають позитивну динаміку, що свідчить про зростання прибутковості та підвищення ефективності діяльності.

Отже, проведений аналіз ліквідності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Катеринопільський елеватор» підтверджує стабільний фінансовий стан підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та ефективно використовувати ресурси для досягнення прибутку.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

В умовах динамічного розвитку ринкової економіки агропідприємства стикаються з необхідністю постійного удосконалення своєї підприємницької діяльності. З огляду на результати аналізу внутрішнього потенціалу та ринкового середовища ТОВ «Катеринопільський елеватор», можна окреслити ключові напрями розвитку підприємництва, що забезпечуватимуть підвищення ефективності господарювання та зміцнення конкурентних позицій.

1. Технологічна модернізація та інновації.

Оновлення обладнання для зберігання та переробки зернових культур, впровадження автоматизованих систем управління виробничими процесами сприятимуть підвищенню продуктивності та зниженню втрат продукції.

Одним із ключових факторів підвищення ефективності підприємницької діяльності агропромислового підприємства в умовах конкурентного ринку є впровадження сучасних технологій та інновацій. ТОВ «Катеринопільський елеватор» вже має достатньо потужну матеріально-технічну базу, однак подальший розвиток потребує її оновлення та оптимізації відповідно до новітніх аграрних стандартів.

Зокрема, доцільними є такі напрями модернізації:

- Оновлення зерносушильного та зерноочисного обладнання, що забезпечить зниження втрат урожаю та підвищення якості збереженої продукції.
- Впровадження автоматизованих систем контролю температурного та вологісного режиму у зерносховищах для оптимального зберігання зернових культур.
- Встановлення сучасного лабораторного обладнання для оперативного визначення якості зерна та надання послуг фермерам.

- Використання енергоощадних технологій, зокрема перехід на альтернативні джерела енергії (сонячні панелі, теплогенератори на біомасі), що дозволить знизити енергозатрати підприємства.
- Інтеграція ERP-систем (систем управління ресурсами підприємства) для ефективного моніторингу та планування виробничих процесів, управління фінансами, закупівлями та логістикою.

Інноваційні підходи сприяють не лише підвищенню продуктивності праці, але й зменшенню витрат, покращенню якості послуг і продукції, формуванню позитивного іміджу підприємства в очах партнерів та клієнтів [49-50]. Це, у свою чергу, забезпечує стабільне зростання доходів і зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Таким чином, технологічна модернізація та інновації є стратегічно важливим напрямом розвитку, який закладає підґрунтя для довгострокового успіху агропідприємства в сучасних економічних умовах.

2. Диверсифікація послуг і джерел доходу.

Розширення спектра послуг — наприклад, надання логістичних, сушильних чи лабораторних послуг іншим сільгоспвиробникам — дозволить зменшити залежність від сезонності та збільшити надходження коштів.

Одним із важливих напрямів підвищення стійкості та ефективності діяльності агропідприємства є диверсифікація послуг і джерел доходу. З огляду на сезонність сільськогосподарського виробництва та коливання попиту, орієнтація виключно на основну діяльність — зберігання та обробку зерна — може призводити до нерівномірного завантаження виробничих потужностей і нестабільності фінансових потоків.

Розширення спектра послуг дозволяє знизити ці ризики, а також відкриває нові можливості для розвитку та зміцнення ринкових позицій підприємства. До таких послуг належать:

- Логістичні послуги: організація транспортування зернових і олійних культур, складування та експедиція вантажів, оптимізація маршрутів

доставки, що дозволяє залучати нових клієнтів і збільшувати обсяги перевезень.

- Послуги з сушіння та очищення зерна: надання таких сервісів іншим агровиробникам, які не мають власних відповідних потужностей. Це дозволяє більш раціонально використовувати обладнання та збільшувати обсяг реалізації послуг у міжсезоння.
- Лабораторні послуги: визначення якості зерна, аналіз вмісту вологи, домішок, показників безпеки тощо. Надання таких послуг іншим господарствам та трейдерам не лише підвищує додану вартість підприємства, а й формує репутацію надійного партнера.
- Консультаційні та інформаційні послуги: супровід агровиробників у питаннях зберігання, сертифікації продукції, оформлення документації, допомога в підборі технологій та обладнання.
- Інші інноваційні сервіси: наприклад, цифровий моніторинг якості зерна, страхування врожаю, послуги агрометеорологічного прогнозування.

Диверсифікація послуг не лише розширює клієнтську базу, але й сприяє більш рівномірному використанню виробничих ресурсів протягом року, що є особливо важливим для підприємств з яскраво вираженою сезонністю [33-34; 39]. Крім того, вона підвищує фінансову стійкість підприємства, зменшуючи залежність від коливань на основному ринку.

Впровадження нових послуг потребує відповідних інвестицій, кадрового забезпечення, а також активної маркетингової політики. Проте стратегічний підхід до диверсифікації здатен забезпечити довгострокове зростання доходів і зміцнення конкурентних позицій ТОВ «Катеринопільський елеватор» на ринку агропослуг.

3. Розвиток партнерств і кооперації.

Взаємодія з фермерами, переробниками та логістичними компаніями сприятиме формуванню сталих ланцюгів постачання, що забезпечить стабільність поставок і збуту.

Одним із ключових чинників успішної підприємницької діяльності в агропромисловому секторі є налагодження тісної взаємодії з різними учасниками аграрного ринку — фермерами, переробними підприємствами, логістичними компаніями, фінансовими установами та іншими партнерами. Розвиток партнерств і кооперації дозволяє формувати стабільні та прозорі ланцюги постачання, які гарантують безперервність виробничих процесів, зниження операційних ризиків і підвищення ефективності бізнесу.

Основні переваги такого підходу:

- Стабільність постачання сировини. Співпраця з фермерами та аграрними господарствами на основі довгострокових угод або кооперативних об'єднань забезпечує безперервний доступ до якісної сировини, що критично важливо для планування та оптимізації виробничих процесів.
- Оптимізація логістичних процесів. Об'єднання зусиль із логістичними компаніями дозволяє зменшити витрати на транспортування, покращити строки доставки та підвищити надійність логістичних операцій.
- Взаємодія з переробними підприємствами. Формування партнерських зв'язків із підприємствами харчової та переробної промисловості сприяє створенню комплексних продуктів із доданою вартістю, що розширює ринок збуту і підвищує прибутковість.
- Спільні інвестиційні проекти. Партнерства дають можливість реалізовувати великі інвестиційні ініціативи, які одному підприємству важко втілити самотужки, наприклад, будівництво нових потужностей чи впровадження сучасних технологій.
- Обмін знаннями та ресурсами. Кооперація відкриває доступ до нових технологій, інформації про ринки, а також дозволяє ефективніше використовувати людський та матеріальний потенціал.

Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» розвиток партнерських відносин з ключовими гравцями аграрного ринку — це не лише спосіб забезпечити

стабільність діяльності, але й можливість збільшити обсяги послуг, розширити ринкову присутність і зміцнити репутацію надійного бізнес-партнера.

Впровадження системного підходу до кооперації потребує розробки відповідних договорів, формування прозорих механізмів взаємодії та постійного моніторингу ефективності партнерських відносин.

4. Цифровізація управлінських процесів.

Запровадження сучасного програмного забезпечення для фінансового планування, аналітики та моніторингу діяльності дозволить оперативно приймати обґрунтовані управлінські рішення.

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій цифровізація стає невід'ємною складовою сучасного підприємництва, зокрема в агропромисловому секторі [8-10]. Запровадження сучасних цифрових рішень у сфері управління дозволяє значно підвищити ефективність прийняття рішень, оптимізувати ресурси та зменшити витрати.

Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» цифровізація управлінських процесів може охоплювати такі напрямки:

- Впровадження систем ERP (Enterprise Resource Planning). Ці комплексні програмні продукти інтегрують всі основні бізнес-процеси: фінанси, закупівлі, виробництво, логістику, збут і управління персоналом. Завдяки цьому керівництво отримує доступ до актуальної та достовірної інформації в режимі реального часу.
- Автоматизація фінансового планування і контролю. Використання спеціалізованих програм для бюджетування, прогнозування грошових потоків і аналізу фінансових результатів сприяє зниженню ризиків і підвищенню прозорості діяльності.
- Аналітика даних і бізнес-інтелект (BI). Застосування інструментів для збору, обробки та візуалізації великих обсягів даних дозволяє виявляти тенденції, прогнозувати розвиток ситуації та формувати обґрунтовані стратегії.

- Системи моніторингу та контролю виробничих процесів. Віддалене спостереження за станом обладнання, температурним режимом на складах, логістикою допомагає оперативно реагувати на відхилення і мінімізувати втрати.
- Цифрові платформи для комунікації та управління персоналом. Впровадження корпоративних чатів, систем планування робочого часу та електронного документообігу спрощує внутрішню взаємодію і підвищує продуктивність.

Загалом, цифровізація дозволяє зменшити людський фактор, підвищити точність операцій, скоротити час на виконання адміністративних задач і адаптуватися до швидкозмінних умов ринку.

Для успішної реалізації цих напрямів важливо не лише впровадити відповідне програмне забезпечення, а й провести навчання персоналу, а також забезпечити безпеку інформаційних систем.

Таким чином, цифровізація управлінських процесів є критично важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності та стабільності діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор» у сучасних ринкових умовах.

5. Участь у державних та міжнародних програмах підтримки.

Залучення фінансування через гранти, субсидії або інвестиційні фонди допоможе реалізовувати великі проєкти модернізації або розширення виробництва.

Залучення зовнішнього фінансування через державні та міжнародні програми є важливим інструментом розвитку агропідприємств у сучасних ринкових умовах. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» активна участь у таких програмах відкриває додаткові можливості для реалізації масштабних проєктів модернізації, впровадження інновацій та розширення виробничих потужностей.

Основні форми підтримки включають:

- Державні гранти та субсидії. Український уряд та профільні міністерства регулярно оголошують конкурси на отримання

фінансування для агропідприємств, що впроваджують сучасні технології, підвищують енергоефективність або розвивають інфраструктуру. Використання таких ресурсів дозволяє зменшити капітальні витрати підприємства та покращити його фінансову стійкість.

- Програми підтримки Європейського Союзу та міжнародних організацій. Міжнародні фінансові установи, донорські організації та програми технічної допомоги пропонують гранти, пільгові кредити та консалтингові послуги, спрямовані на розвиток сільського господарства та агробізнесу в Україні. Співпраця з такими організаціями сприяє впровадженню передових стандартів і підвищенню конкурентоспроможності.
- Інвестиційні фонди та партнерства. Залучення коштів приватних інвесторів та венчурних фондів дозволяє реалізовувати проекти, які виходять за межі можливостей підприємства, включно з масштабним оновленням обладнання, автоматизацією виробництва та розширенням логістичних потужностей.
- Участь у державних програмах компенсації відсотків за кредитами. Це дає змогу зменшити вартість залучених фінансових ресурсів та стимулює активне інвестування в розвиток.

Важливою складовою успішної участі у програмах підтримки є підготовка якісної проектної документації, здатність ефективно виконувати взяті зобов'язання та звітувати перед донорами.

Таким чином, системна робота з пошуку і залучення фінансування через державні та міжнародні програми підтримки є важливою складовою стратегії розвитку ТОВ «Катеринопільський елеватор», яка сприяє реалізації амбітних планів модернізації і підвищенню його конкурентоспроможності.

6. Орієнтація на сталий розвиток.

Сталий розвиток стає все більш важливим аспектом ведення підприємницької діяльності в агропромисловому секторі. Для ТОВ «Катеринопільський елеватор» це означає впровадження екологічно відповідальних практик, які не лише зберігають природні ресурси, а й забезпечують економічну ефективність та соціальну відповідальність.

Основні напрямки у цьому контексті включають:

- Впровадження екологічних стандартів і сертифікації. Відповідність міжнародним нормам (наприклад, ISO 14001) сприяє зменшенню негативного впливу виробництва на довкілля, а також покращує імідж підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.
- Застосування енергоощадних технологій. Використання сучасного обладнання з низьким енергоспоживанням, перехід на відновлювані джерела енергії (сонячні панелі, біогазові установки) дозволяє знизити виробничі витрати та залежність від коливань цін на традиційні енергоресурси.
- Раціональне використання водних і матеріальних ресурсів. Впровадження систем контролю та зменшення втрат при зберіганні зерна, повторне використання відходів виробництва (наприклад, для виробництва біопалива або органічних добрив) зменшує екологічне навантаження і створює додаткові джерела доходу.
- Соціальна відповідальність. Забезпечення безпечних умов праці, підтримка місцевих громад та створення робочих місць підвищують довіру до підприємства з боку партнерів і суспільства.

Впровадження цих заходів сприяє не лише збереженню навколишнього середовища, але й покращенню репутації ТОВ «Катеринопільський елеватор» як відповідального і перспективного гравця аграрного ринку.

Впровадження екологічних стандартів, енергоощадних технологій та раціональне використання ресурсів сприятимуть покращенню репутації підприємства та відповідності сучасним вимогам аграрного ринку.

Таким чином, успішна реалізація зазначених напрямів дозволить не лише підвищити конкурентоспроможність ТОВ «Катеринопільський елеватор», а й сформувати довгострокову стратегічну основу для сталого розвитку підприємства в умовах змінного ринкового середовища.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було проведено аналіз розвитку підприємницької діяльності агропромислового підприємства на прикладі ТОВ «Катеринопільський елеватор» в умовах сучасної ринкової економіки. Робота базувалася на теоретичних засадах підприємництва, специфіці аграрного сектору, а також на практичному вивченні господарської діяльності підприємства та особливостей його функціонування в конкурентному середовищі. Зібрані та проаналізовані матеріали дозволили визначити основні тенденції, проблеми та перспективи розвитку підприємництва в агропромисловій сфері.

Проведений аналіз дозволив зробити такі узагальнення:

1. ТОВ «Катеринопільський елеватор» є ефективно функціонуючим підприємством аграрної галузі, яке спеціалізується на зберіганні, сушінні, очищенні та перевалці зернових культур. Підприємство має розвинену матеріально-технічну базу, яка налічує понад 20 сучасних силосних ємностей загальною потужністю 50 тис. тонн, а також стабільну структуру управління.
2. Підприємство раціонально формує та використовує фінансові ресурси: у 2023 році обсяг власних коштів становив 5,2 млн грн, амортизаційні відрахування – 1,3 млн грн, кредити – 2,5 млн грн, що в сукупності дозволило забезпечити інвестиції в модернізацію обладнання на суму 3,1 млн грн.
3. Фінансові показники ТОВ «Катеринопільський елеватор» демонструють позитивну динаміку: коефіцієнт ліквідності зріс з 1,2 у 2022 році до 1,5 у 2023 році, коефіцієнт платоспроможності становить 1,4, а рентабельність продажів за минулий рік досягла 12%, що свідчить про високий рівень фінансового менеджменту.
4. Впроваджена система фінансового планування дозволила забезпечити прогнозованість грошових потоків: фактичний обіг грошових коштів у

2023 році становив 15 млн грн при запланованих 14,5 млн грн, що свідчить про точність бюджетування та ефективність управління.

5. Організація грошового обігу базується на сучасних підходах, що дозволяють знизити прострочену заборгованість по платежах на 20% порівняно з 2022 роком, а також підвищити оборотність дебіторської заборгованості до 45 днів.

Отже, розвиток підприємницької діяльності ТОВ «Катеринопільський елеватор» у ринкових умовах має значний потенціал, який можна реалізувати завдяки технологічній модернізації, диверсифікації послуг, активному розвитку партнерств, цифровізації управлінських процесів та участі у державних і міжнародних програмах підтримки. Особливу увагу слід приділити орієнтації на сталий розвиток, що забезпечить не лише економічну ефективність, а й екологічну та соціальну відповідальність підприємства. Рекомендації, розроблені в межах роботи, можуть стати основою для стратегічного планування та підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Катеринопільський елеватор» у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Agravery. Аграрна економіка: новини, події, аналітика. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://agravery.com>.
2. Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу». Аналітика аграрного ринку України: підсумки 2023 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ucab.ua>
3. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. К. : Ніка-Центр, 2022. 376 с.
4. Буряк С.Є. Основи аграрної економіки : навч. посіб. К. : Знання, 2022. 276 с.
5. Василик О.Д. Державні фінанси : підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2023. 512 с.
6. Герасимчук З.В. Організація підприємницької діяльності : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 324 с.
7. Гладка Г.І., Чеботарьова І.Ф. Економіка підприємства : підручник. К. : КНЕУ, 2022. 416 с.
8. Головне управління статистики в Черкаській області. Статистичний щорічник, 2023. Черкаси : ГУС, 2024. 364 с.
9. Гончаренко І.М. Фінансова діагностика підприємства : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2023. 240 с.
10. Гончарук О.А. Фінансова стратегія підприємства в умовах нестабільності : монографія. Одеса : ОНЕУ, 2023. 278 с.
11. Громико А.Ф. Економіка агропромислового комплексу : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2022. 296 с.
12. Державна податкова служба України. Аналітичний звіт щодо адміністрування податків: 2022–2024 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tax.gov.ua>
13. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2023 рік. К., 2024. 524 с.
14. Дуброва Т.О. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2022. 344 с.
15. Жук Л.В. Основи підприємництва : навч. посіб. К. : Академвидав, 2023. 240 с.
16. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : станом на 01.01.2024 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
17. Закон України «Про страхування» : станом на 01.01.2024 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
18. Зміна клімату та аграрний сектор України: виклики і можливості. Аналітична доповідь. К. : УЦА, 2023. 96 с.
19. Кириленко О.П., Гуткевич С.О. Бюджетування на підприємстві : навч. посіб. К. : НАУ, 2023. 288 с.

20. Ковальчук Г.В. Управління грошовими потоками агропідприємства : теорія та практика. К. : НУБіП, 2023. 202 с.
21. Коваленко Т.Ю. Основи підприємницької діяльності : навч. посіб. Х. : ХНЕУ, 2023. 272 с.
22. Козак Ю.Г. Підприємництво в умовах глобалізації : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2022. 298 с.
23. Колісник М.О. Економіка сільського господарства : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2023. 312 с.
24. Крамаренко Г.Є. Економіка аграрних підприємств : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2022. 208 с.
25. Лахтіонова Л.І. Фінансовий менеджмент : підручник. К. : КНЕУ, 2023. 488 с.
26. Лисенко Ю.М. Підприємницька діяльність в аграрному секторі : навч. посіб. К. : АграрМедіаГруп, 2023. 276 с.
27. Мінекономіки України. Основні показники розвитку агросектору у 2023 році. К., 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://me.gov.ua>
28. Міністерство аграрної політики України. Програми держпідтримки агровиробників на 2024 рік. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://minagro.gov.ua>
29. Момот Т.Л. Фінансово-економічна безпека підприємства : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2023. 264 с.
30. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність – Червень 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
31. Нікішина О.І. Економіка аграрного виробництва : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2023. 298 с.
32. Пилипенко А.А. Інвестиції в агропромислове виробництво : монографія. Х. : ХНАУ, 2022. 256 с.
33. Податковий кодекс України : станом на 01.01.2025 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
34. Приймак В.І. Фінансова діяльність аграрних підприємств : навч. посіб. К. : Агроосвіта, 2022. 234 с.
35. ПроАгро Груп. Ринок зерна України: тенденції 2022–2024 років. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://proagro.com.ua>
36. Савчук В.С. Фінансовий аналіз : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 330 с.
37. Семенов О.Ю. Основи управління бізнесом : навч. посіб. К. : Університет економіки та права, 2023. 268 с.
38. Ситник І.М. Розвиток аграрного підприємництва в Україні : монографія. – ернопіль : ТНЕУ, 2023. 218 с.
39. Суханова І.І. Агробізнес в Україні : підручник. К. : НУБіП, 2023. 368 с.
40. Тарасов С.О. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2022. 288 с.
41. Тімченко І.І. Стратегічне управління розвитком агропідприємства : монографія. Суми : СНАУ, 2022. 294 с.
42. Українська зернова асоціація. Аналітичний огляд ринку зерна, 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uga.ua>

43. Урядовий портал. Актуальні програми підтримки бізнесу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>
44. Фещенко О.В. Ринок аграрної продукції : навч. посіб. Х. : ХНТУСГ, 2022. 208 с.
45. Фінанси підприємств : навч. посіб. / За ред. А.М. Поддєрьогіна. К. : КНЕУ, 2023. 400 с.
46. Хом'якова Л.Д. Обґрунтування бізнес-ідей в агросекторі : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2023. 260 с.
47. Чеботарьова І.Ф. Економіка і підприємництво : навч. посіб. К. : Академія, 2022. 298 с.
48. Шпичак О.М. Державне регулювання аграрного ринку : монографія. К. : НУБіП, 2023. 232 с.
49. Ярошевич Н.Б. Податкове планування в системі фінансового управління підприємством. Тернопіль : ТНЕУ, 2022. 224 с.
50. Яцуненко О.А. Економічна ефективність агровиробництва : навч. посіб. К. : Аграрна освіта, 2023. 220 с.

ДОДАТКИ

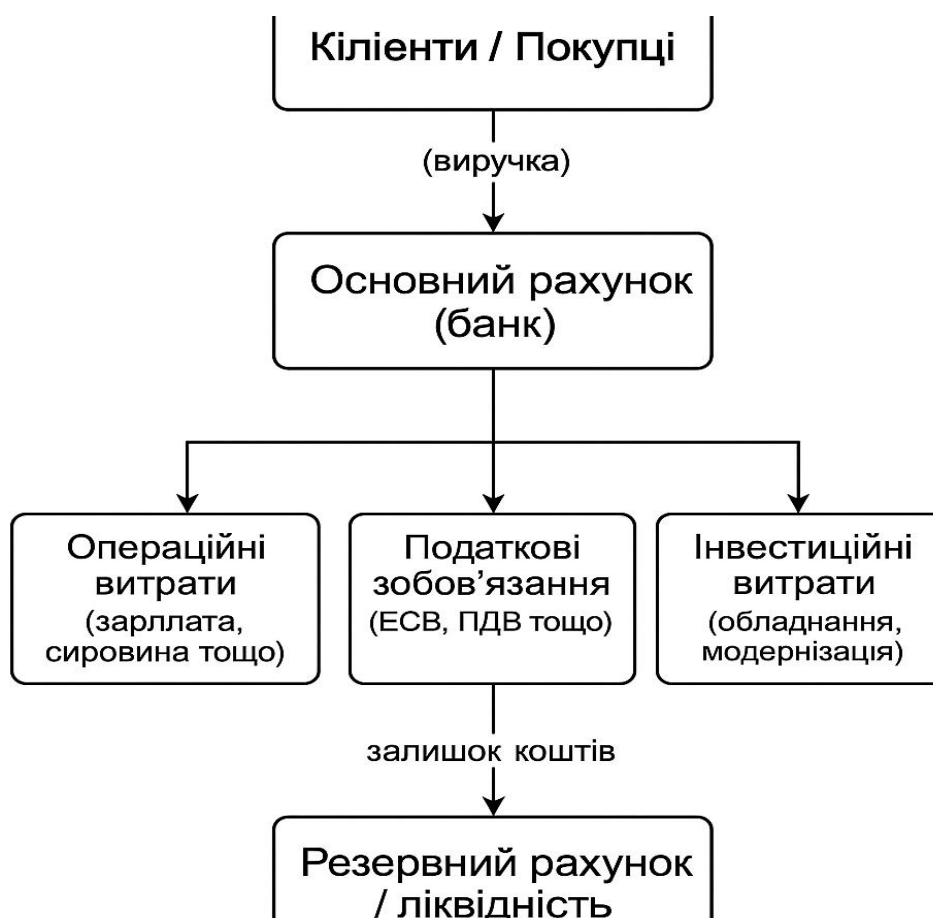
Додаток А

Рис. 1. Обіг грошових коштів ТОВ «Катеринопільський елеватор»

